

องค์การบริหารส่วนตำบลวังจันทน์จัดทำฐานข้อมูล
ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของท้องถิ่น
อย่างน้อย ๕ ด้านขึ้นไปและปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน

๑. ด้านหัตถกรรม
๒. ด้านแพทย์แผนไทย
๓. ด้านอุตสาหกรรม
๔. ด้านพิธีกรรมทางศาสนา
๕. ด้านศิลปกรรม
๖. ด้านเกษตรกรรม

ด้านหัตถกรรม

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลวังจั่น งานจักสาน

นายเสมอ วระฆัง บ้านเลขที่ 60 ม.3 ตำบลวังจั่น อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี 15120

เครื่องจักสานเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตตั้งแต่อดีตตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงปัจจุบัน หัตถกรรมเครื่องจักสานเป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นภูมิปัญญาอันเฉลียวฉลาดของคนในท้องถิ่น ที่ใช้ภูมิปัญญาสามารถนำสิ่งที่มียูในชุมชนมาประยุกต์ทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีประโยชน์ในการดำรงชีวิต

จะเห็นได้ว่าหัตถกรรมเครื่องจักสานมีมานานแล้วและได้มีการพัฒนามาตลอดเวลาโดยอาศัยการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง การดำรงชีวิตประจำวันของชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้เอาการรู้หนังสือมาเกี่ยวข้อง การเรียนรู้ต่างๆ อาศัยวิธีการฝึกหัดและบอกเล่าซึ่งไม่เป็นระบบในการสะท้อนให้เห็นการเรียนรู้ ความรู้ที่สะสมที่สืบทอดกันมาจากอดีตมาจนถึงปัจจุบันหรือที่เรียกกันว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้นกระบวนการถ่ายทอดความรู้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ทำภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นคงอยู่ต่อเนื่องและยั่งยืน

ด้านแพทย์แผนไทย

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลวังจั่น

การนวดแผนโบราณ

นางสมลธิชา โทนะหงสา บ้านเลขที่ 9/9 ม.7 ตำบลวังจั่น อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี 15120

การนวดไทยเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะที่มีมาแต่โบราณ เกิดจากสัจชาตญาณเบื้องต้นของการอยู่รอด เมื่อมีอาการปวดเมื่อยหรือเจ็บป่วยตนเองหรือผู้ที่อยู่ใกล้เคียงมักจะลูบไล้บริเวณที่ปวดเมื่อยลงลง เริ่มแรก ๆ ก็เป็นไปโดยมิได้ตั้งใจ ต่อมาเริ่มสังเกตเห็นผลของการบีบกดในบางจุด หรือบางวิธีที่ได้ผลจึงเก็บไว้เป็นประสบการณ์ และกลายเป็นความรู้ที่สืบทอดกันต่อ ๆ มา จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ความรู้ที่ได้จึงสะสมจากลักษณะง่าย ๆ ไปสู่ความสลับซับซ้อน จนสามารถสร้างเป็นทฤษฎีการนวด จึงกลายมาเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีบทบาทบำบัดรักษาอาการและโรคบางอย่างได้

ด้านแพทย์แผนไทย

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลวังจั่น

การทำลูกประคบสมุนไพร

นางสมลธิชา โทณะหงสา บ้านเลขที่ ๑/๑ ม.๗ ตำบลวังจั่น อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี 15120

ลูกประคบสมุนไพร เป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ โดยนำพืชสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ในการรักษาหรือช่วยในการไหลเวียนของโลหิต ทำให้กล้ามเนื้อผ่อนคลายจากการนำสมุนไพรหลายชนิดมาผ่านกระบวนการทำความสะอาดแล้วนำมาหั่นหรือสับให้เป็นชิ้นตามขนาดที่ต้องการ ตำพอแตกหรืออาจใช้สมุนไพรสดหรือทำแห้งก่อนนำมาบดรวมกันในผ้าให้ได้รูปทรงต่างๆ เช่น หมอนสำหรับใช้นาบหรือทรงกลมสำหรับกดประคบส่วนต่างๆของร่างกาย ถ้าเป็นลูกประคบสมุนไพรแห้งก่อนใช้ต้องนำมาพรมน้ำแล้วทำให้ร้อนโดยการนึ่ง

ด้านแพทย์แผนไทย

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลวังจั่น

ยาสีฟันสูตรโบราณ

นางสมนึก เจริญสิริ้ง บ้านเลขที่ 90 ม.4 ตำบลวังจั่น อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี 15120

เมื่อสมัย 5,000 ปีก่อนคริสตกาลคือความโบราณกาลขั้นสุดที่มีการค้นพบว่ามนุษย์เราเริ่มใส่ใจกลี้นปากกันแล้ว ว่ากันว่าจุดเริ่มต้นของยาสีฟันอยู่ในยุคอียิปต์โบราณที่ใช้หินเกลือ และสมุนไพรจำพวกพริกไทย ใบมินต์ ดอกไม้มาบดเป็นผงทำความสะอาดฟัน ต่อมาเริ่มมีการพัฒนาการขัดถูโดยชาวกรีก ที่ใส่เต้ากระดุกเผา กับเท้าสัตว์บด หรือเปลือกหอยนางรมปน ซึ่งพบว่ายาสีฟันเริ่มโดยชาวจีนที่หยิบสมุนไพรธรรมชาติมาดัดแปลง โดยส่วนผสมคือ เกลือ มินต์ และโสม ส่วนไทยเราก็มีการพัฒนายาสีฟันเช่นกัน โดยคาดว่าเริ่มผลิตใช้เองในชนชั้นสูงก่อนเป็นยาสีฟันสูตรชาววังที่มีส่วนผสมของ เกลือ ดินสอพอง การบูร ใบข่อย และดอกกานพลูตากแห้งบดละเอียด เพื่อมาใช้เป็น ยาสีฟัน และได้มีการพัฒนาคิดค้นยาสีฟันสูตรต่างๆขึ้นมาเรื่อยๆ ในปัจจุบันยาสีฟันสูตรโบราณยังได้รับความนิยมอยู่ไม่มากนัก จึงได้ถ่ายทอดการขั้นตอนการทำยาสีฟันนี้ให้ลูกหลานได้เรียนรู้สืบต่อไป

ด้านอุตสาหกรรม

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลวังจั่น

ไม้กวาดทางมะพร้าว

พระครูกันตศีลาภิวัฒน์ วัดวังจั่น ม.4 ตำบลวังจั่น อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี 15120

ไม้กวาดทางมะพร้าว หรือบางท้องถิ่นว่า ตาด เป็นไม้กวาดชนิดหนึ่ง ทำจากทางมะพร้าว (บางแห่งใช้ทางตาล) มามัดรวมกันบนปลายด้ามไม้ไผ่ซึ่งมีลักษณะคล้ายลำทวนและโดยทั่วไปมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 นิ้ว แล้วดักและร้อยรัดประกอบกันให้แน่นหนา ผลิดขึ้นเนื่องจากไม้กวาดดอกหญ้าหรือหญ้าขัดมอญแบบทั่วไปอาจใช้ไม่สะดวกนัก และอาจใช้เวลานานในการใช้ทำความสะอาด

การใช้ไม้กวาดทางมะพร้าว พบมากในกลุ่มผู้ใช้ที่เป็นพระชฎงค์ เพราะต้องอาศัยอยู่ในป่าและแมกไม้ จึงต้องปัดกวาดมูลฝอยที่เกิดจากขยะใบไม้ด้วยไม้กวาดประเภทนี้ จึงได้ถ่ายทอดความรู้ในการทำไม้กวาดทางมะพร้าวเพื่อให้ประชาชนที่สนใจ ได้ฝึกทำเพื่อใช้เองหรือขายเป็นอาชีพเสริมต่อไป

ด้านหัตถกรรม

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลวังจั่น

การทอผ้า

นางสาวดวงจันทร์ น้อยเจริญ บ้านเลขที่ 76 ม.3 ตำบลวังจั่น
อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี 15120

การทอผ้า หรือ "การทอ" ถือเป็นศิลปะและหัตถกรรมหรืองานฝีมืออย่างหนึ่งที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นกรรมวิธีการผลิตผืนผ้าโดยใช้เส้นด้ายพุ่งและเส้นด้ายยืนมาขัดประสานกันจนได้เป็นผืนผ้า ทั้งนี้ต้องมีเครื่องมือในการทอ เรียกว่า ทูก หรือกี่ (ในภาษาไทยถิ่นอีสาน มักเรียกการทอผ้าว่า "ตำทูก")

กิจกรรมการทอผ้านั้น นอกจากเป็นขั้นตอนการผลิตเครื่องนุ่งห่ม หนึ่งในปัจจัยสี่ของมนุษย์แล้ว ยังถือเป็นงานศิลปะประเภททัศนศิลป์ด้วย เนื่องจากการให้สีสันและลวดลายต่างๆ ในผืนผ้า ปัจจุบันแม้จะมีการใช้เครื่องจักรสำหรับทอผ้า ใช้คอมพิวเตอร์สำหรับการควบคุมการผลิตและออกแบบลายผ้า แต่การทอผ้าด้วยมือก็ยังเป็นศิลปะ ที่ได้รับการยกย่องและชื่นชมเสมอมา

ด้านเกษตรกรรม

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลวังจั่น

การทำเกษตรแบบผสมผสาน

นายบุญมา เวินดี บ้านเลขที่ 25 ม.4 ตำบลวังจั่น อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี 15120

ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งสามารถพึ่งพาตนเองได้ในสภาวะการณต่าง เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน

การทำเกษตรที่มีการเพาะปลูกพืชหลายชนิดทั้งพืชสวน พืชไร่ เลี้ยงปลา เป็นต้น การทำเกษตรผสมผสานไม่มีการจำเพาะเจาะจงในการแบ่งพื้นที่เพาะปลูก ซึ่งแตกต่างจากการทำเกษตร "ทฤษฎีใหม่" ที่จะต้องมีการกำหนดพื้นที่การเพาะปลูกให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสม คือ 30:30:30:10

ภูมิปัญญาไทยด้าน เกษตรกรรม : เกษตรผสมผสาน

เนื้อหาสาระของความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ สืบทอด และอนุรักษ์

- การปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้มูลสัตว์ และเศษวัชพืช
- วิธีการขยายพันธุ์ไม้ผลต่างๆ
- การเก็บรักษาและการขยายเมล็ดพันธุ์ผัก
- การดูแลรักษาต้นไม้ ก่อนออกดอกและหลังติดผล
- การดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไม่ให้ถูกทำลายด้วยการ ไม่เผาถาง

ป่า ไม่ใช้สารเคมีต่างๆ

ด้านศิลปกรรม

ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลวังจั่น กลุ่มศิลปะพื้นบ้านกลองยาวบ้านวังจั่น

นายพยนต์ สิงห์สูง บ้านเลขที่ 5 ม.5 ตำบลวังจั่น อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี 15120

ครูภูมิปัญญาด้านการตีกลองยาวแห่งชุมชนบ้านวังจั่น หมู่ที่ 5 ตำบลวังจั่น อำเภอโคกสำโรง ซึ่งในอดีตชุมชนต่าง ๆ ยังไม่มีวงกลองยาว ด้วยเป็นคนหนึ่งที่ชอบความสนุกสนานรื่นเริง ชอบในเสียงกลองยาว จึงได้ฝึกเรียนกลองยาว จนเกิดความชำนาญและได้ชักชวนญาติพี่น้อง ลูกหลาน และเพื่อนๆ ในชุมชน มาลองฝึกตีกลองยาวกันโดยเริ่มจากการเตรียมอุปกรณ์ จากประสบการณ์ที่ตนเองเคยไปตีกลองยาว และช่วยเป็นลูกมือในการทำกลองยาวของคนอื่นที่ไปร่วมวง ลองทำกลองยาวขึ้นมาเองและหาซื้อกลองยาวมาเพิ่มร่วมถึงซื้ออุปกรณ์ประกอบจังหวะ ฉิ่ง ฉาบ กรับ และโหม่ง เมื่อมีอุปกรณ์พอที่จะตีเป็นวงได้แล้วก็นัดรวมกลุ่มกันได้ประมาณ 12 คน ใช้เวลาช่วงว่างจากการทำนา เริ่มถ่ายทอดความรู้พื้นฐานการตีกลองยาว การเทียบเสียง และลองมาบรรเลงรวมวงกันฝึกจนเกิดความชำนาญจนสามารถก่อตั้งวงกลองยาวขึ้นมาได้ โดยเริ่มออกงานตีกลองยาวของชุมชนในงานรื่นเริงต่าง ๆ ขบวนแห่ภาค ขบวนทอดผ้าป่า งานทอดกฐินทำให้เกิดความชำนาญมากขึ้น และเริ่มเป็นที่รู้จักมากขึ้น มีผู้มาขอฝึกและเข้าร่วมวงเพิ่มขึ้น จนเริ่มมีผู้มาติดต่อว่าจ้างทั้งในชุมชน และต่างชุมชนให้ไป ตีกลองยาวในงานมงคลต่าง ๆ ปัจจุบันความนิยมกลองยาวลดลงตามยุคสมัย จึงได้ร่วมกับชาวบ้านในชุมชน ลูกหลาน เยาวชนเด็กรุ่นใหม่ ๆ สืบทอดภูมิปัญญาสืบต่อไป

